

Slinné testy na HIV v Domě světla

Během tří měsíců proběhla v Domě světla ČSAP praktická část projektu HIV Cobatest. Ta se zaměřila na přijatelnost a vhodnost slinných testů v místech komunitního HIV testování a poradenství. Testovalo se slinnými testy Oraquick, jejichž kvalita je dobře známa. V USA je běžně používán ve zdravotnictví i doplňkových formách testování. Kromě pražského Domu světla probíhala praktická část projektu v dalších deseti evropských zemích. Projekt byl zaměřen výlučně na komunitu ve vyšším ohrožení, což u nás znamenalo skupinu mužů majících sex s muži.

Projekt byl strukturován tak, že dva týdny probíhalo testování souběžně slinnými rychlými testy a standardní metodou (v našem případě tedy duálním testem, který byl vyhodnocován v Národní referenční laboratoři Státního zdravotního ústavu). V dalších týdnech si klienti sami volili jednu či druhou metodu testování. Při podezření na čerstvou infekci (interval od rizika menší než tři měsíce) jsme doporučovali raději volit krevní test, protože rychlý test by takovou nákazu mohl zjistit později než standardní test krevní.

Hlavními výhodami slinného testu je rychlejší dostupnost negativního výsledku (v našem případě jsme výsledky sdělovali vždy tentýž den večer po ukončení provozu poradny). Pokud je výsledek negativní, tak není třeba odebírat krev. Hlavní nevýhodou testu je, že v případě reaktivního slinného testu se krev musí přece jen odebrat ke konfirmačnímu vyšetření a na jeho výsledek pak 2-3 dny čekat. Toto čekání je nepochybně více stresující než běžné týdenní čekání po odběru krve, protože klient ví, že pravděpodobnost pozitivního výsledku je u něho vyšší. To byl spolu s menší důvěrou ve spolehlivost slinného testu zřejmě nejčastější důvod, proč více klientů zvolilo test standardní, tedy z krve. Asi pro desetinu klientů je obava z odběru krve velkou překážkou pro vyhledání HIV testu.

V daném období bylo vyšetřeno na HIV 150 klientů ze skupiny mužů majících sex s muži. Mírně nadpoloviční podíl, 83 mužů, zvolilo test krevní. Zbýlých 67 zájemců si vybralo test slinný. Za sledované období bylo celkem zjištěno sedm HIV pozitivit, což odpovídá již odhadované pětiprocentní HIV prevalenci v české gay komunitě (HIV pozitivní je tedy každý dvacátý muž). Šest pozitivních mužů bylo mezi těmi, kteří zvolili krevní test, a jeden po testování slinnými testy. Zatímco však žádný krevní test nevykázal falešně reaktivní test (tedy reaktivní test, který nakonec nebyl jako HIV pozitivní konfirmován), u slinných testů byly takové výsledky dva. Ani jeden z nich pak při vyšetření krve nereagoval na duální screeningový krevní test ani na konfirmaci. Jedná se o malá čísla, ale vzbuzují podezření, že nepotvrzená reaktivita na slinné testy se může objevit častěji než u krevních testů. Což tedy může u více klientů zvýšit nepříjemný stres při čekání na konfirmaci.

Proti odpovídajícímu období roku 2012 to znamenalo nárůst o 18 klientů (přestože jeden testovací den se kryl s obdobím povodní).

Spíše klinickým dojmem je, že slinný test si častěji volili muži mladší (často šlo o jejich první test v životě), s méně rizikovým chováním.

Nepotvrdil se vyšší zájem o slinné testy u mimopražských klientů. Ale u klientů sledujeme kraj trvalého bydliště a řada klientů, kteří bydlí trvale mimo Prahu, může fakticky studovat či pracovat v hlavním městě.

Získaná epidemiologická data potvrdila, že přes narůstající riziko syfilidy v naší komunitě (několik set onemocnění ročně, často obtížně rozpoznávaných, protože místo nákazy je nezřídka v hltanu po orálním sexu) jen málo gayů tomuto onemocnění věnuje dostatečnou pozornost. Očkování proti infekční žloutence typu B je u českých gayů spíše na úrovni afroamerických a balkánských gay komunit, tedy podstatně nižší než v západní Evropě (tam ale existují řadu let preventivní programy nabízející gayům bezplatné očkování). Na to naše země prostředky nemá (ministerstvem zdravotnictví byl loni zamítnut projekt ČSAP, který žádal uhrazení jen jediné očkovací dávky (ze tří) pro padesát klientů ze skupiny mužů majících sex s muži).

MUDr. Ivo Procházka, CSc.